

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542
2. การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา
3. การประกันคุณภาพการศึกษา
4. กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา
5. มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ: 2542) เป็นกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติที่มุ่งจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ได้บัญญัติถึงความสำคัญของมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้

หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา

มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามคุณภาพที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน

ฐานการศึกษาเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก

การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา

1. ความหมายของการบริหารและการบริหารการศึกษา

โดยธรรมชาติของมนุษย์แล้วแม้จะมีพลังสติปัญญามากมาย แต่ละคนก็หาได้มีความรอบรู้เท่าเทียมกันไม่ จึงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยกันและสอนถ่ายทอดประสบการณ์แก่กัน ในหมู่มวลสมาชิกตั้งแต่ชั้นปฐมหรือแรกเกิดจนกระทั่งจากไป ทั้งนี้เพื่อการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าให้แก่ตัวเองและสังคมของมวลมนุษย์ ซึ่งมีผู้ศึกษาและให้ความหมายของคำว่า "การบริหาร" ไว้มากมาย ดังนี้

ธีรวุฒิ ประทุมนพรัตน์ (2529 : 3) กล่าวว่า การบริหารหมายถึง กิจกรรมที่คณะบุคคลร่วมกันทำตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งที่วางไว้ร่วมกันก่อนแล้ว และในการทำกิจกรรมเช่นว่านั้น มีการใช้ทรัพยากรบริหารคือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และวิธีการต่าง ๆ ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์สูงสุด

สมพงษ์ เกษมสิน (2526 : 6) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง การทำงานของคณะบุคคล (Group) ตั้งแต่สองคนขึ้นไปที่ร่วมกันปฏิบัติการให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

จากความหมายที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหาร คือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยอาศัยผู้อื่น และกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลป์ดำเนินงานร่วมกับผู้อื่นและต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดคุณค่า เพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์การ การบริหารการศึกษาเป็นสาขาหนึ่งของการบริหารทั่วไป ซึ่งได้วิวัฒนาการ จนกระทั่งมีลักษณะเฉพาะของตนเอง กู๊ด (Good, 1973 : 14) กล่าวถึงความหมายของการบริหารการศึกษาไว้สองประการ ประการแรก การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำการควบคุมการจัดการเรื่องต่างๆ ทั้งหมดของโรงเรียนรวมทั้งการบริหารงานธุรการโดยมุ่งไปสู่เรื่องของโรงเรียนซึ่งนำมาซึ่งจุดหมายปลายทางของการศึกษา ประการที่สอง การบริหารการศึกษา หมายถึง การทำการควบคุม และการจัดกระบวนการทั้งหมดในโรงเรียน เช่น การบริหารงานบุคลากรที่เป็นครู และนักเรียน การวางแผนการเรียนการสอน การวางแผนกิจกรรมหลักสูตร วิธีสอน อุปกรณ์การสอน การแนะแนว เป็นต้น

จรัส โพธิศิริ (2523 : 8) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่กลุ่มบุคคลร่วมกันจัดการหรือดำเนินการ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคม ได้แก่ เด็กเยาวชน ประชาชน ในด้านความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม คุณธรรม หรือค่านิยม เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีประสิทธิภาพเพียบพร้อมด้วยคุณค่าของความเป็นมนุษย์ อันเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดชีวิต

สมบุรณ์ พรรณภาพ (2521 : 9) ได้ให้ทรรศนะว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ของกลุ่มบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ อย่างเต็มที่ที่เหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเอกัตบุคคล เพื่อให้เขาเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม

เมธี ปิลันธนาพันธ์ (2525 : 2) ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารการศึกษาคือ การใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการหรือให้บริการด้านการปกครอง การเรียนการสอนและการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับกิจการร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีมีประสิทธิภาพตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

ธีรวุฒิ ประทุมทรัพย์ (2529 : 17) ให้นิยามว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมการจัดการศึกษาทุกอย่างที่ผู้บริหารการศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาร่วมมือกระทำเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เจริญเติบโตทุก ๆ ด้าน และในกระบวนการจัดกิจกรรมนั้นมีการใช้ทรัพยากรการบริหารคือ คน เงิน วัสดุ และวิธีการ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กิติมา ปรีดีดิลก (2532 : 5) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง ความพยายามที่จะดำเนินงานเกี่ยวกับเรื่องของการศึกษา ได้แก่ โรงเรียน หลักสูตร ครู นักเรียน วัสดุอุปกรณ์ ตำราเรียน และอาคารสถานที่ เป็นต้นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือความพยายามที่จะจัดดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยให้มีผลผลิตคือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุด

นพพงษ์ บุญจิตราดุล (2527 : 4) ได้ให้ความหมายของการบริหารการศึกษาไว้ว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่างๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมในทุกๆ ด้านนับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ จากความหมายที่กล่าวข้างต้นพอสรุปได้ว่า การบริหารคือ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่างๆ อย่างเต็มที่ ให้มีผลผลิตคือ ผู้เรียนที่มีคุณภาพในที่สุดในทุกๆ ด้าน นับแต่บุคลิกภาพ ความรู้ ความสามารถ และเหมาะสมกับความแตกต่างระหว่างเอกัตบุคคล เพื่อให้เข้าเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม โดยอาศัยผู้อื่นและกระบวนการที่ผู้บริหารใช้ศาสตร์ และศิลป์ดำเนินงานร่วมกับผู้อื่น และต้องใช้ทรัพยากรในการบริหารให้เกิดคุณค่า

2. การบริหารโรงเรียน

การบริหารโรงเรียนเป็นการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในโรงเรียนเพื่อบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม วิจิตร วุฒิบางกูร และ สุพิชญา ชีระกุล (2520 : 13) ให้ความหมายของการบริหารโรงเรียนว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลหลายคนร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้บริการทางการศึกษาแก่เยาวชนและผู้สนใจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม และคุณธรรมต่างๆ เพื่อเป็น

สมาชิกที่ดีของสังคมและประเทศชาติ ส่วน สมบูรณ์ พรรณภาพ (2521 : 8) กล่าวว่า การบริหารโรงเรียนคือ การดำเนินงานของกลุ่มบุคคลในส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบของโรงเรียน อันได้แก่ การบริหารทางการศึกษาแก่สมาชิกของสังคมให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ สวงน สุทธิเลิศอรุณ (2513 : 113) ให้ทรรศนะว่า การบริหารโรงเรียน เป็นการใช้คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการศึกษาตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตร วัตถุประสงค์ของการบริหารงานโรงเรียนมีหลายประการ เช่น

1. เพื่อให้งานต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย
2. เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อแก้ปัญหาในการดำเนินงานต่าง ๆ ของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย
4. เพื่อให้งานต่าง ๆ ของโรงเรียนบรรลุเป้าหมาย
5. เพื่อเป็นการสนองนโยบายของหน่วยงานรับผิดชอบระดับสูง

จากที่กล่าวมานั้น อาจสรุปได้เป็นวัตถุประสงค์หลักเพียงประการเดียวคือ นักเรียนมี คุณสมบัติที่พึงประสงค์ มีความรู้และทักษะในด้านการดำรงชีวิตมีชีวิตที่สงบสุข เป็นสมาชิกที่ดีของชุมชนและประเทศชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 59) สรุปสาระแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540 - 2544) ดังนี้

1. เด็กไทยอายุ 0-5 ปี จำนวน 400,000 คน อยู่ในภาวะทุพโภชนาการ และอายุ 3-5 ปี จำนวน 1.2 ล้านคน ยังไม่ได้รับการเตรียมความพร้อมที่จะเข้าเรียน

2. เด็กด้อยโอกาส 6-11 ปีกว่า 400,000 คน ไม่ได้เรียนหรือเรียนไม่จบ การศึกษาก่อนบังคับหรือระดับประถมศึกษา

3. ประชากรไทยอายุ 25 ปี ขึ้นไป มีการศึกษาในระบบโรงเรียนเฉลี่ย 3.8 ปี ต่ำกว่าประเทศในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.4 ต่อปี

4. กำลังแรงงานไทยประมาณร้อยละ 80 มีการศึกษาระดับประถมศึกษา และต่ำกว่า

5. เยาวชนไทยอายุ 18 - 21 ปี มีโอกาสได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีเพียงร้อยละ 18.7

6. คุณภาพทางการศึกษานำเป็นห่วงนักเรียนไทย มีสัมฤทธิ์ผลการเรียน คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์แนวโน้มที่ลดลงอีก ทั้งไม่ได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะสำหรับโลกยุคใหม่อย่างเพียงพอ เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ และคอมพิวเตอร์ ฯลฯ

7. กระบวนการเรียนการสอนมุ่งเน้นการท่องจำเพื่อสอบมากกว่ามุ่งคิดวิเคราะห์ แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เด็กไทยจำนวนมากคิดไม่เป็น ไม่ชอบอ่านหนังสือ ไม่รู้วิธีเรียนรู้

8. คุณธรรมจริยธรรมสังคมไทยเสื่อมถอยลง กระบวนการเรียนการสอนไม่ส่งเสริมการพัฒนาคุณธรรมเท่าที่ควร

9. สื่อและเนื้อหาสาระการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับโลกแห่งความเป็นจริง

10. วิชาชีพครูตกต่ำไม่ได้รับการยกย่องจากสังคมคนเก่ง คนดีไม่นิยมเรียนครู ครูขาดโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

11. ประเทศไทยมีการผลิตอัตรากำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระดับปริญญาตรีและช่างเทคนิคน้อยกว่า มาเลเซีย สิงคโปร์ ได้หัววันและเกาหลีใต้ 10 เท่า ในปี 2538 ทั้งๆ ที่ปัจจุบันไทยมีนักวิทยาศาสตร์ 2 คน ต่อประชากร 10,000 คน ส่วนเกาหลีและฮ่องกงมีถึง 41 และ 47 คนตามลำดับ

12. ระบบบริหารและการจัดการศึกษาขาดประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาของรัฐยังเป็นแบบรวมศูนย์ อำนาจอยู่ที่ส่วนกลางมากเกินไป

13. รูปแบบการศึกษาไม่หลากหลาย ไม่สอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลาย รัฐผูกขาดการจัดการศึกษา อีกทั้งรวมอำนาจอยู่ในส่วนกลางมากเกินไป ไม่เปิดโอกาสให้ทุกส่วนของสังคมเข้ามามีส่วนร่วมเท่าที่ควร ฯลฯ

ปัญหาดังกล่าวหากไม่เร่งแก้ไข คุณภาพชีวิตของคนไทยจะด้อยลง และประเทศไทยไม่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ในประชาคมโลกอย่างมีศักดิ์ศรีท่ามกลางการแข่งขันของประเทศต่าง ๆ

สำนักงานศึกษาธิการเขต เขตการศึกษา 7 (2533 : 1) สรุปรายงานเรื่อง การวิจัยและการประเมินคุณภาพโรงเรียนประถมศึกษา ดังนี้ การศึกษาสภาพปัญหาด้านคุณภาพของการประถมศึกษาพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากกระบวนการเรียนการสอนโดยตรง และปัญหาที่เกิดจากระบบการบริหารและการสนับสนุนปัญหาด้านการเรียนการสอนนั้น ได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ส่วนปัญหาที่เกิดขึ้นจากระบบการบริหาร และการสนับสนุนซึ่ง ได้แก่ ระบบการวางแผน ระบบข้อมูล ระบบนิเทศและการติดตามยังไม่ส่งผลในการสนับสนุนต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร นอกจากนี้ด้านการจัดสรรบุคลากรก็นับว่ามีความสัมพันธ์กับปัญหาด้านการบริหาร ซึ่งพบว่าการกระจายอัตรากำลังครูในท้องถิ่นต่างๆ ยังไม่เหมาะสมและเป็นปัญหาอีกด้านหนึ่งในการบริหารงานของการประถมศึกษาคือ การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กซึ่งมักจะด้อยคุณภาพและมีจำนวนมากกระจายอยู่ในเขตชนบททั่วประเทศ

สำนักงานการศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร (2544 : 31 - 32) สรุปปัญหาและความต้องการในการจัดการจัดการศึกษา ดังนี้

ด้านปริมาณ

1. ระดับก่อนประถมศึกษา

- 1.1 ขาดงบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาครูผู้สอนอย่างต่อเนื่องทุก ๆ ปี
- 1.2 จัดครูเข้าสอนไม่เหมาะสมกับเด็กนักเรียนในวัยระดับก่อนประถมศึกษา
- 1.3 ขาดประสบการณ์และไม่มีวุฒิการศึกษาในเรื่องเด็กก่อนประถมศึกษา

2. ระดับประถมศึกษา (ป.1-6)

2.1 นักเรียนในวัยการศึกษาภาคบังคับเรียนจบหลักสูตรไม่ครบทุกคน ทั้งนี้เนื่องจากความยากจน การย้ายถิ่นประกอบอาชีพ

2.2 พัฒนาการเรียนต่อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ยังไม่ครบ 100 % ทั้งนี้เนื่องจาก ความยากจน ความพิการ

ด้านคุณภาพ

1. ด้านการจัดการเรียนการสอน

1.1 วิธีการประเมินผลแต่ละสถานศึกษามีการควบคุมไม่เหมือนกันทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความคลาดเคลื่อน

1.2 ขาดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการระดับโรงเรียน

1.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดในทุกกลุ่มวิชา

2. ด้านการบริหารสนับสนุน

2.1 ด้านบุคลากร

2.1.1 บุคลากรปฏิบัติตามภารกิจหน้าที่ได้ไม่เต็มเวลา และความสามารถ

2.1.2 บุคลากรขาดขวัญกำลังใจ

2.1.3 บุคลากรขาดความสามารถ ทักษะการใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ตลอดจนการคิดค้นและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการศึกษา

2.1.4 บุคลากรประพฤติปฏิบัติงานในด้านคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกในวิชาชีพอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ

2.2 ด้านการจัดการ

2.2.1 โรงเรียนขนาดเล็กขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากมีบุคลากรไม่ตรงกับความต้องการของหน่วยงานหรือเหมาะสมกับการจัดการ ทั้งด้านวิวุฒิ เพศ และรายวิชา

2.2.2 การนิเทศจากภายนอกและภายในโรงเรียน ไม่มีประสิทธิภาพและไม่สม่ำเสมอ

2.2.3 ไม่สามารถใช้วัสดุอุปกรณ์ และเครื่องใช้ที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์

สูงสุด

ได้

2.2.4 ไม่สามารถปฏิบัติงานตามแผนที่กำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วน

2.2.5 ไม่สามารถดำเนินการบริหารงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สามารถของครู

2.2.6 ผู้ปกครองนักเรียนส่วนมากมีฐานะยากจน

2.2.7 การจัดครูประจำชั้นไม่เหมาะสมกับความต้องการและความ

2.3 ด้านงบประมาณ

2.3.1 ได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินงาน

2.3.2 ไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณในการก่อสร้างอาคารเรียนอาคารประกอบของโรงเรียนให้ครบตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา

2.2.3 ขาดการวางแผน ควบคุม กำกับ การใช้จ่ายงบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุด

จะเห็นว่าการปฏิบัติงานทุกภารกิจในโรงเรียนของผู้บริหารยังมีปัญหาและอุปสรรคมากมายหลายประการ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจะต้องจัดหาแนวทางแก้ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ เหล่านั้นให้ลุล่วงไป โดยเฉพาะการบริหารโรงเรียนต้องยึดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย เกณฑ์มาตรฐานต่าง ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งคุณภาพและปริมาณของนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ

การประกันคุณภาพการศึกษา

ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษา

อนันต์ พงษ์สุวรรณ (2540 : 129 - 130) ได้ให้ความหมายคำว่า คุณภาพไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. คุณภาพคือ สมบูรณ์ภาพ (Quality as an Absolute) หมายถึง สิ่งที่ สมบูรณ์ ความจริง ความงาม เป็นความสมบูรณ์ที่ปราศจากข้อบกพร่อง
2. คุณภาพในแง่สัมพัทธ์ภาพ (Quality as a Relative Concept) หมายถึง ประโยชน์ใช้สอย

3. คุณภาพคือความพึงพอใจของลูกค้า (Quality is Customer Satisfaction) ในแง่สถาบันการศึกษา ลูกค้า หมายถึง เพื่อนร่วมงาน นักเรียน นิสิต นักศึกษา ผู้ปกครอง และนายจ้าง ที่ได้รับผู้จบการศึกษาจากสถาบันของเรา

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การดำเนินกิจกรรมใด ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่ผู้ปกครอง

ชุมชน และสังคม ว่าการดำเนินงานของสถานศึกษาตามพันธกิจ หรือภารกิจที่ร่วมกันกำหนดไว้ นั้น จะให้ผลผลิตของการศึกษาที่มีคุณภาพอันพึงประสงค์ตามความคาดหวังของผู้ปกครอง ชุมชน และ สังคม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543 : 7) ได้กล่าวไว้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากความหมายดังกล่าว พอสรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษา เป็นกระบวนการที่จะยกมาตรฐานของโรงเรียนให้ได้คุณภาพมาตรฐานโดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยใช้ข้อมูลคุณภาพมาตรฐานของโรงเรียน เพื่อใช้ในการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียนโดยรายงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้ทุกฝ่ายร่วมกันสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนให้ได้ ผู้เรียนที่คุณภาพมาตรฐานตามที่กำหนดไว้

แนวคิดหลักของการประกันคุณภาพการศึกษา

ระบบการประกันคุณภาพมีจุดหมายสำคัญ คือ มุ่งพัฒนาเด็กทุกคนให้มีคุณลักษณะตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด รวมทั้งเด็กได้รับการพัฒนาที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาอย่างน้อยในระดับพื้นฐานที่เด็กไทยทุกคนพึงได้รับและมีโอกาสพัฒนาไปจนเต็มศักยภาพของแต่ละคน ตลอดจนการพัฒนารองรับให้ได้มาตรฐาน

จุดมุ่งหมาย

1. เพื่อให้ผู้ปฏิบัติทุกระดับองค์กร มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน
2. เพื่อให้เป็นแนวทางการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนให้ได้มาตรฐานที่กำหนด

หลักการ

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ ยึดหลักการสำคัญ 2 ประการ คือ

1. สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีนโยบายกระจายอำนาจ การบริหารงาน พัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด สำนักงานการ ประถมศึกษาอำเภอกลุ่มโรงเรียนและโรงเรียน
2. ให้คณะกรรมการตามกฎหมาย (กปจ. กปอ. คณะกรรมการสถานศึกษา ขั้นพื้นฐาน) ผู้ปกครอง และชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นโยบาย

นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติได้กำหนดนโยบายการประกันคุณภาพไว้ ดังนี้

1. จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อให้ทุกโรงเรียนมีมาตรฐานคุณภาพการศึกษาเท่าเทียมกัน
2. ส่งเสริมให้มีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ ในกระบวนการประกันคุณภาพ เพื่อให้มีบทบาทและความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาร่วมกัน
3. พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง
4. เร่งรัดคุณภาพการศึกษาทุกระดับชั้น ให้มีคุณภาพสูงขึ้นทุกกลุ่มประสบการณ์ / รายวิชา เน้นคณิตศาสตร์ ภาษาไทย และคุณธรรมจริยธรรม โดยการปฏิรูปการเรียนรู้ ใช้ระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการประเมินคุณภาพการศึกษา

มาตรการ

เพื่อให้นโยบายสำเร็จเป็นรูปธรรม สำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดมาตรการไว้ ดังนี้

1. พัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา โดยประกอบด้วยกลไกของระบบการควบคุมคุณภาพ ระบบการตรวจสอบและพัฒนาโรงเรียนและระบบการประเมินคุณภาพ
2. ให้ทุกโรงเรียนในสังกัดเริ่มกระบวนการที่จะเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และมีการประเมินมาตรฐานโรงเรียนปลายปีการศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาปรับปรุง
3. จัดตั้งองค์กรรับผิดชอบดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาในระบบเครือข่ายจากจังหวัด อำเภอ โรงเรียน โครงสร้างขององค์กร ประกอบด้วยข้าราชการในและนอกสังกัด ผู้ปกครอง และประชาชน
4. พัฒนาบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกระดับเพื่อร่วมดำเนินงาน
5. จัดให้มีการประเมินคุณภาพทั้งระบบ เพื่อการรับรองมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนในปีการศึกษา 2545

เป้าหมายและปริมาณ

1. บุคลากรทุกระดับมีความเข้าใจในกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา และสามารถดำเนินงานตามนโยบายได้
2. ทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษา

เป้าหมายด้านคุณภาพ

ระดับก่อนประถมศึกษา

1. นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เต็มศักยภาพและเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียน

ไทย

ปีที่ 1

ดังนี้

2. นักเรียนทุกคนมีบุคลิกภาพที่เหมาะสมกับเพศ วัย และวัฒนธรรม

3. นักเรียนทุกคนมีความพร้อมในการเข้าเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น

1. นักเรียนทุกคน ได้รับการพัฒนาการให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม

1.1 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และตามเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพนักเรียน โดยเน้นกลุ่มประสบการณ์รายวิชา คุณิเตศาสตร ภาษาไทย

จิตพิสัย 5 ประการ คือ

1.2 มีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะที่ดี โดยเน้นการพัฒนา

1.2.1 ความสนใจใฝ่รู้และสร้างสรรค์

1.2.2 ความมีน้ำใจ

1.2.3 ความมีวินัย

1.2.4 ความป็นไทย

1.2.5 การบริโภคด้วยปัญญา

1.3 มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงตามเกณฑ์มาตรฐานกระทรวง

สาธารณสุขและมีสุขภาพจิตที่ดี

2. นักเรียนทุกคนได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ และความถนัด

เต็มศักยภาพ

สมศักดิ์ สิ้นสุรเวชญ์ (2541 : 32) ได้กล่าวถึงหลักการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด มีดังนี้

1. รัฐกระจายอำนาจการกำหนดนโยบาย การบริหาร งานวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และทรัพยากรให้จังหวัด สถานศึกษาทุกระดับ และทุกประเภท

2. รัฐสนับสนุนให้ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน องค์การปกครองท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. รัฐจะต้องจัดให้มีการควบคุมคุณภาพการศึกษา มีระบบการตรวจสอบ และแทรกแซงคุณภาพการศึกษา และระบบการประเมินคุณภาพการศึกษา

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 3) ได้กล่าวถึงหลักการประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. การสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในคุณภาพการศึกษา

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานการศึกษาของทุกฝ่ายทั้งผู้ให้และผู้รับบริการ
3. ความร่วมมือทางวิชาการขององค์กร บุคลากร ในพื้นที่
4. การดำเนินงานเน้นคุณภาพในการปฏิบัติงานทุกระดับ ทุกขั้นตอน
5. การดำเนินงานสามารถติดตามตรวจสอบได้
6. การรายงานสู่สาธารณะชนและผู้ที่เกี่ยวข้อง

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา

กระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีกิจกรรมสำคัญ ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพ มีกิจกรรมสำคัญคือ

1.1 การกำหนดมาตรฐานโรงเรียน(มาตรฐานท้องถิ่น)โดยปรับขยายมาตรฐานกลางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เพื่อลงสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับท้องถิ่น

1.2 การพัฒนาโรงเรียนสู่มาตรฐานกลางและมาตรฐานท้องถิ่น โดยการจัดทำแผนการดำเนินงาน เตรียมความพร้อมด้านปัจจัยและบุคลากร

2. การตรวจสอบและการพัฒนาโรงเรียน มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ

2.1 การตรวจสอบภายใน โดยให้โรงเรียนทำการประเมินตนเอง

2.2 การตรวจสอบภายนอกโรงเรียนใช้ระบบจนการนิเทศ 100% เป็นหลักในการตรวจสอบ

2.3 ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนโรงเรียน โดยระดมกำลังจากทุกระดับ ทุกหน่วยงาน กลุ่มเป้าหมายสำคัญ คือ โรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำ โรงเรียนใช้ผลการตรวจสอบทั้งภายใน และภายนอก ทำการปรับปรุงโรงเรียน และตั้งเป้าหมายการพัฒนาที่สูงขึ้นกว่าเดิมอย่างต่อเนื่อง

3. การประเมินคุณภาพ มีกิจกรรมการประเมิน 2 ระยะ คือ

3.1 ระยะแรกประเมินมาตรฐานด้านปัจจัย และกระบวนการ ช่วงเดือนสิงหาคม เพื่อนำผลการประเมินไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนระยะครึ่งปีการศึกษา

3.2 ระยะสอง ประเมินมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์

แนวทางการประเมินมาตรฐานโรงเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้มีการประเมินมาตรฐานโรงเรียนขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ข้อมูล

ทั้ง 3 ด้าน คือ มาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานด้านกระบวนการ และมาตรฐานด้านปัจจัย ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับวางแผนการดำเนินงาน ตัวบ่งชี้ใดที่โรงเรียนทำได้คืออยู่แล้ว และเป็นจุดเด่นก็ให้คงสภาพไว้ และพยายามกำหนดเป้าหมายการพัฒนาให้สูงขึ้น สำหรับมาตรฐานใดตัวบ่งชี้ที่ยังเป็นจุดต่อนั้น โรงเรียนจะต้องนำมาจัดลำดับความสำคัญของปัญหา แล้วหาสาเหตุและแนวทางแก้ไขแบบมีส่วนร่วม ทั้งผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองนักเรียน ชุมชนและนักเรียน โดยเฉพาะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานควรมีบทบาทเป็นอย่างมากในการพัฒนาโรงเรียน เพื่อแก้ไขจุดต้อยและเสริมจุดเด่น

การประกันคุณภาพการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

สำนักงานทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ (2542 : 3-4) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้

1. การควบคุมคุณภาพการศึกษา เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน เพื่อการพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดประกอบด้วย

1.1 การกำหนดมาตรฐานการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการกำหนดมาตรฐานการศึกษาในระดับชาติ เขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาชาติ และจัดทำข้อมูลพื้นฐานการศึกษาไว้ เพื่อใช้ในการพัฒนา คุณภาพต่อไป

1.2 การพัฒนาเข้าสู่มาตรฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการ เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดทำแผน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพเข้าสู่มาตรฐานที่กำหนดไว้ การแนะแนว การจัดการเรียนการสอน และการวัด ประเมินผล เป็นต้น ทั้งนี้โดยเน้นระบบและกลไกการปฏิบัติงานตามแผน ติดตาม กำกับ การดำเนินงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2. การตรวจสอบ ทบทวน และปรับปรุงคุณภาพการศึกษา

เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษา และ/หรือต้นสังกัด และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อยืนยัน ช่วยเหลือ สนับสนุน ฝึกระวัง ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด มุ่งไปสู่มาตรฐานที่ต้องการตั้ง

2.1 การตรวจสอบและทบทวนการดำเนินงานทั้งระบบด้วยตนเองของสถานศึกษา เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และรายงานผลต่อผู้ปกครอง ชุมชน สังคม และผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษา

2.2 การตรวจสอบและทบทวนคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา โดยเขตพื้นที่การศึกษาและ/หรือต้นสังกัด เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

2.3 การตรวจสอบติดตาม และการประเมินผล การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมของประเทศ โดยกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริมสนับสนุน และ/หรือใช้มาตรการ ในการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. การประเมินและรับรองคุณภาพการศึกษา

เป็นการดำเนินงานประกันคุณภาพภายนอก โดยสำนักรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษาเพื่อประเมิน และรับรองว่าสถานศึกษาจัดการศึกษาได้คุณภาพ ตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้

การประกันคุณภาพการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา แห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 3-5) ได้กำหนดนโยบาย ประกันคุณภาพการศึกษา ไว้ดังนี้

1. จุดเน้น เพื่อพัฒนานักเรียนและโรงเรียนให้ได้มาตรฐาน
2. วัตถุประสงค์ เพื่อให้ให้นักเรียนทุกคนมีคุณภาพตามที่กำหนดหลักสูตร กำหนด และสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น
3. เป้าหมาย มีดังนี้

3.1 นักเรียนระดับก่อนประถมศึกษาทุกคน มีพัฒนาการทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ จิตใจ และสังคม ตามเกณฑ์ และมีความพร้อมในการเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

3.2 นักเรียนระดับประถมศึกษาและมีมัธยมศึกษาตอนต้นทุกคนได้รับการ พัฒนาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสม ดังนี้

3.2.1 มีความรู้ ความสามารถ และทักษะตามที่หลักสูตรกำหนด

3.2.2 มีคุณธรรมและคุณลักษณะที่ดี

3.2.3 มีสุขภาพสมบูรณ์ตามเกณฑ์มาตรฐานของกระทรวงสาธารณสุข และมี สุขภาพจิตดี

3.2.4 มีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์

3.3 นักเรียนทุกคนได้พัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดตาม ศักยภาพโดยเฉพาะกลุ่มเด็กปัญญาเลิศ เด็กพิการ และเด็กด้อยโอกาส

4. ยุทธศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

4.1 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพ

4.1.1 การกำหนดมาตรฐานของนักเรียน โรงเรียน และการจัดทำ ธรรมนูญโรงเรียน

4.1.2 การจัดระบบประเมินและพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานภายใน
กลุ่มโรงเรียน อำเภอ และจังหวัด

4.1.3 การประเมินมาตรฐานโรงเรียน การจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนเข้า
สู่มาตรฐาน

4.1.4 การประเมินคุณภาพการศึกษาโดยเน้นการประเมินผลนักเรียน
ทุกคน เริ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (เน้นสุขภาพ ภาษาไทย คณิตศาสตร์ กระบวนการคิด
และเจตคติต่อการเรียนรู้)

4.1.5 การพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้เข้าสู่มาตรฐาน

4.2 การปฏิรูปการเรียนรู้

4.2.1 ทำความเข้าใจและพัฒนาแกนนำในเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้
และการปฏิรูปการเรียนการสอน

4.2.2 พัฒนาโรงเรียนแกนนำในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะมีการ
ศึกษานักเรียนรายบุคคล มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมที่มีนักเรียนเป็นศูนย์
กลาง การวิจัยเชิงปฏิบัติการ การจัดบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การทำงานเป็นทีม

4.2.3 ส่งเสริมให้ทุกโรงเรียนได้ริเริ่มการปฏิรูปการเรียนการสอนโดย
เฉพาะการจัดให้นักเรียนได้มีโครงการที่จะส่งเสริมให้มีการฝึกปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบ
องค์รวมอย่างน้อย 1 โครงการ

4.2.4 พัฒนาบุคลากรให้เป็น "บุคลากรแห่งการเรียนรู้" และส่งเสริมให้
มีชมรมวิชาชีพเป็นแกนนำในการพัฒนาวิชาชีพ และพัฒนาคุณธรรม อุดมการณ์

4.2.5 สนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียนและครูในเรื่องต่อไปนี้

4.2.5.1 สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและความเข้าใจเกี่ยว
กับการปฏิรูปการเรียนรู้ โดยเผยแพร่สารสนเทศ ความรู้ แนวคิด แนวทางการจัดการเรียนรู้ใหม่ ๆ

4.2.5.2 ประสานงาน ปรับเปลี่ยนแนวทางการทำงาน ปรับปรุง
ระบบระเบียบให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

4.2.5.3 พัฒนาโรงเรียนแกนนำ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้และ
เครือข่ายในการพัฒนาจัดการเรียนรู้

4.2.5.4 ศึกษาและวิจัยนวัตกรรมการปฏิบัติการเรียนรู้ และส่ง
เสริมการวิจัยในชั้นเรียน

4.2.5.5 สนับสนุนการจัดแหล่งการเรียนรู้สำหรับนักเรียนและ
ครู

4.2.5.6 นิเทศติดตามผลอย่างเป็นระบบต่อเนื่องและทั่วถึง

4.2.6 โรงเรียนดำเนินการสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินตนเอง การจัดทำระบบข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล ร่วมมือกับผู้ที่เกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียน จัดระบบการนิเทศภายในโรงเรียน การวิจัยในชั้นเรียน จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบรรยากาศภายในโรงเรียนให้มีความสนใจต่อการเรียนรู้ และจัดสื่อ อุปกรณ์การเรียน และปัจจัยอื่นๆ แก่นักเรียน และครูเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

4.2.7 จัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมชีวิตจริง เช่น

4.2.7.1 ส่งเสริมให้นักเรียนได้มีประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลายจากการคิดและปฏิบัติจริงและรู้จักพัฒนาตนเอง

4.2.7.2 ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุข และเรียนรู้กับบุคคลอื่น

4.2.7.3 สร้างความเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสภาพแวดล้อมในชีวิตจริง การเชื่อมโยงระหว่างการเรียนที่บ้าน โรงเรียน ชุมชน และกิจกรรมเชื่อมโยงระหว่างภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความเป็นสากล และเชื่อมโยงระหว่างอดีต ปัจจุบัน และอนาคต

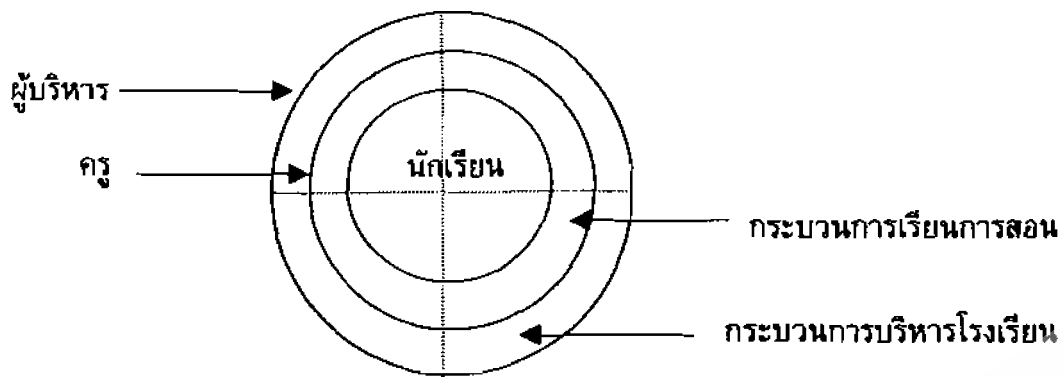
4.2.7.4 จัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่เป็นองค์รวมโดยบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ

4.2.7.5 ให้ความสำคัญในการพัฒนานักเรียนเป็นรายบุคคลเต็มตามศักยภาพ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กด้อยโอกาส

จากแนวจัดการประกันคุณภาพการศึกษาสู่การกำหนดเป้าหมาย และแนวทางในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา มุ่งสู่สภาพความสำเร็จของโรงเรียน เป็นความมุ่งหวังในประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาในปัจจุบัน ซึ่งคุณภาพต่างๆ ที่ต้องการนั้น ให้มีการกำหนดเป็นมาตรฐานในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถวัดผลสำเร็จตามเป้าหมาย

มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2541

มาตรฐานโรงเรียน คือ คุณภาพที่พึงประสงค์ทั้งคุณภาพและปริมาณ ซึ่งแสดงได้โดยประสิทธิภาพของโรงเรียนในการพัฒนา การพัฒนานักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ มี 3 ด้านคือ มาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มาตรฐานด้านการเรียนการสอน และมาตรฐานด้านการบริหารโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างชัดเจน ดังแผนภูมิต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 10)

แผนภูมิที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ของเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ภายใต้กรอบแนวคิดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

1. ยึดภารกิจและขอบข่ายงานด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน และองค์ประกอบของระบบการจัดการศึกษาด้านกระบวนการและผลผลิตเป็นกรอบในการกำหนดมาตรฐาน
2. มาตรฐานคุณภาพนักเรียน กำหนดจากตัวชี้วัดระดัจุดหมายของหลักสูตร และลักษณะของผลเมืองไทยที่พึงประสงค์ตามแผนพัฒนาการศึกษาโดยกำหนดตัวบ่งชี้ให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาแต่ละระดับ
3. มาตรฐานการเรียนการสอน และการบริหารโรงเรียนกำหนดจากผลการศึกษาวิเคราะห์ ทฤษฎี หลักการ แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน การเรียนรู้และการบริหาร โดยเน้นการนำไปสู่คุณภาพนักเรียนที่ถือเป็นเป้าหมายหลัก (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 10)

สำหรับองค์ประกอบของแต่ละมาตรฐาน จะแบ่งออกเป็นสามส่วนคือ มาตรฐาน ตัวบ่งชี้ และระดับคุณภาพ ยังมีข้อควรพิจารณาเพิ่มเติมเป็นพิเศษดังนี้

1. องค์ประกอบมาตรฐาน มีสาระสำคัญดังนี้
  - 1.1 มาตรฐาน ได้แก่ สภาพที่พึงประสงค์ ซึ่งระบุถึงสภาพปัจจัยวิธีดำเนินงาน หรือสภาพผลผลิตที่มีคุณภาพและต้องการให้เกิดขึ้นทุกโรงเรียน
  - 1.2 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ ตัวแปรที่บอกสภาพ หรือคุณสมบัติในแต่ละมาตรฐาน
  - 1.3 ระดับคุณภาพ ได้แก่ ประเด็นที่ใช้พิจารณา และตัดสินคุณภาพในแต่ละตัวบ่งชี้ จำแนกเป็น 3 ระดับ แต่ละระดับหมายถึงคุณภาพผลผลิต หรือกระบวนการที่มีผลน่าพอใจแตกต่างกัน ดังนี้

- ระดับ 1 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นต่ำ
- ระดับ 2 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจค่อนข้างสูง
- ระดับ 3 คุณภาพที่มีผลน่าพอใจขั้นสูง

2. มาตรฐานการเรียนรู้การสอน กำหนดไว้เพื่อเป็นแนวทางให้ครูจัดการเรียน การสอนลักษณะเดียวกันทั้งระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น

3. มาตรฐานคุณภาพนักเรียนกำหนดให้มีตัวบ่งชี้เหมือนกันในระดับก่อนประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น แต่ระดับคุณภาพในระดับประถมศึกษา และมัธยมศึกษา นั้นกำหนดไว้ทั้งในลักษณะเหมือนกัน ต่างกัน และเหลื่อมกัน ขึ้นอยู่กับลักษณะของตัวบ่ง ชี้แต่ละตัว

3.1 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพเหมือนกัน ในแต่ละระดับการศึกษา แม้ ว่าลักษณะพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกมาจะมีความเหมือนกัน แต่พฤติกรรมนั้นจะมีความแตกต่างกันในคุณภาพและความซับซ้อนของพฤติกรรม และการใช้เหตุผลในการอธิบาย พฤติกรรมนั้นๆ โดยนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นจะมีเหตุผลที่ลึกซึ้ง และทำนึ่งถึง ประโยชน์ของบุคคลอื่น และสังคมมากกว่าประโยชน์ส่วนตัว ดังนั้นในการประเมินคุณลักษณะ ดังกล่าว ผู้แตกต่างกันในแต่ละระดับการศึกษา เช่น มาตรฐาน 3 ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความ สามารถในการคิดและแก้ไขปัญหา

จากข้อมูลส่วนใหญ่พบว่า ในแต่ละห้องเรียนนักเรียนจะมีความแตกต่างกันกรณี ที่ระดับประถมศึกษา และมัศึกษามีข้อความในระดับคุณภาพที่ 1, 2 และ 3 เหมือนกัน นักเรียนประถมศึกษาที่แสดงพฤติกรรมในระดับคุณภาพ 3 อย่างสมบูรณ์แล้วเมื่อเรียนต่อใน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นก็ย่อมได้รับการประเมินในระดับคุณภาพ 3 อีกต่อไป ถ้าคุณลักษณะ นั้นยังคงอยู่ ส่วนนักเรียนประถมศึกษากลุ่มที่แสดงพฤติกรรมในระดับคุณภาพ 1 และ 2 ก็ต้อง พัฒนาตนเอง และเมื่อได้รับการพัฒนาแล้วอาจจะได้รับการประเมินในขั้นที่สูงขึ้น

3.2 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพแตกต่างกัน เช่น มาตรฐานที่ 1 ซึ่งเป็น เรื่องเกี่ยวกับความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษานั้นได้กำหนดให้มีความแตกต่างกัน เนื่องจากโครงสร้างหลักสูตร ลักษณะรายวิชา ตลอดจนความซับซ้อนของเนื้อหาแต่ละระดับการศึกษามีความ แตกต่างกันอย่างชัดเจน

3.3 กรณีที่กำหนดระดับคุณภาพเหลื่อมกัน ในระดับประถมศึกษา และ มัธยมศึกษาตอนต้น โดยการกำหนดคุณภาพระดับ 2 ในระดับประถมศึกษาเป็นคุณภาพที่ 1 ในมัธยมศึกษาตอนต้น และคุณภาพระดับ 3 ในระดับประถมศึกษาเป็นคุณภาพระดับ 2 ในมัธยมศึกษาตอนต้น เนื่องจากคุณลักษณะนั้นๆ นักเรียนได้รับการศึกษาสูงขึ้นควรมีการพัฒนาสูงกว่าจึง ได้กำหนดให้มีระดับคุณภาพแตกต่างกันในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาตอนต้น เช่น มาตรฐานที่ 8 ตัวบ่งชี้ที่ 2 ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความซื่อตรงต่อหน้าที่ และความถูกต้องในการ นำเสนอมาตรฐานโรงเรียนครบถ้วนตามองค์ประกอบของทฤษฎีระบบดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มั่นใจว่าโรงเรียนสามารถใช้มาตรฐานโรงเรียนตามวัตถุประสงค์ ได้อย่างครบถ้วนคือ

1. เพื่อเป็นเครื่องมือในการควบคุมคุณภาพตามขั้นตอนการดำเนินงานการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา
2. เพื่อให้โรงเรียนใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
3. เพื่อให้โรงเรียนที่เกี่ยวข้องทุกระดับใช้เป็นแนวทางในการบริหารดำเนินงาน และการประเมินผลซึ่งก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการวางแผน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาพื้นฐานของประเทศให้ก้าวสืไป (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 10- 12)

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดมาตรฐานโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนในสังกัดไว้ 3 ด้าน ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541)

1. **มาตรฐานคุณภาพนักเรียน** เป็นมาตรฐานที่มุ่งให้นักเรียนมีคุณภาพ ต้องได้รับการพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ทักษะ สุขภาพกาย จิตที่ดี และคุณธรรม จริยธรรม โดยกำหนดมาตรฐานคุณภาพนักเรียนทั้ง 3 ระดับ จำนวน 9 มาตรฐาน 20 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541 : 15 – 16)

มาตรฐานที่ 1	นักเรียนมีความรู้พื้นฐานตามระดับการศึกษา
ตัวบ่งชี้	ความรู้พื้นฐานตามหลักสูตรแต่ละระดับการศึกษา
มาตรฐานที่ 2	นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษา และความสามารถทางคณิตศาสตร์
ตัวบ่งชี้ 1	ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร
ตัวบ่งชี้ 2	ความสามารถทางคณิตศาสตร์
มาตรฐานที่ 3	นักเรียนมีความสามารถในการคิด และแก้ปัญหา
ตัวบ่งชี้	ความสามารถในการคิด และแก้ปัญหา
มาตรฐานที่ 4	นักเรียนมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ และมีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
ตัวบ่งชี้ 1	ความสามารถในการแสวงหาความรู้
ตัวบ่งชี้ 2	นิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน
มาตรฐานที่ 5	นักเรียนมีความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน งานอาชีพ และสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต
ตัวบ่งชี้ 1	ความสามารถในการปฏิบัติงานในชีวิตประจำวัน งานอาชีพ
ตัวบ่งชี้ 2	ความสามารถใช้เทคโนโลยีในการดำรงชีวิต

มาตรฐานที่ 6 ตัวบ่งชี้ 1	นักเรียนสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ตามวิถีประชาธิปไตย การเคารพสิทธิส่วนบุคคล ส่วนรวม และกฎระเบียบ
ของสังคม	
ตัวบ่งชี้ 2	การร่วมมือร่วมใจกันเพื่อประสานประโยชน์เพื่อส่วนรวม
ตัวบ่งชี้ 3	การใช้เหตุผลในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน
มาตรฐานที่ 7 ตัวบ่งชี้ 1	นักเรียนมีสุขภาพ สมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ การมีน้ำหนัก ส่วนสูง และสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์

มาตรฐานเด็กไทย

ตัวบ่งชี้ 2	การมีสุขนิสัยในการรักษาสุขอนามัย และความปลอดภัย
ตัวบ่งชี้ 3	การใช้เหตุผลในการแก้ปัญหาาร่วมกัน
มาตรฐานที่ 8	นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรมที่จำเป็นในการดำรงชีวิต

อย่างมีความสุข

ตัวบ่งชี้ 1	ความปรารถนาให้ผู้อื่นมีความสุข รู้จักแบ่งปัน
ช่วยเหลือ และตอบแทนคุณ	
ตัวบ่งชี้ 2	ความซื่อตรงต่อหน้าที่และความถูกต้อง
ตัวบ่งชี้ 3	การใฝ่ดีของและทรัพย์สินอย่างประหยัด และคุ้มค่า
ตัวบ่งชี้ 4	การปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบด้วยความมุ่งมั่นรอบคอบ

และถูกต้อง

มาตรฐานที่ 9	นักเรียนเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม
และความภูมิใจในความเป็นไทย	
ตัวบ่งชี้ 1	การเห็นคุณค่าในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมศิลปวัฒนธรรม
ตัวบ่งชี้ 2	ความภูมิใจในความเป็นไทย

2. มาตรฐานการเรียนการสอน

มาตรฐานที่ 1 / ตัวบ่งชี้ที่ 1	วางแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้อง
กับหลักสูตรความต้องการของนักเรียนและท้องถิ่น	
มาตรฐานที่ 2 / ตัวบ่งชี้ที่ 2	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้
ฝึกหัดปฏิบัติประเมินและปรับปรุงตนเอง	
มาตรฐานที่ 3 / ตัวบ่งชี้ที่ 3	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนแสวงหา
ความรู้ด้วยตนเอง	
มาตรฐานที่ 4 / ตัวบ่งชี้ที่ 4	จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้การ
ทำงานร่วมกัน โดยเน้นกระบวนการกลุ่ม	
มาตรฐานที่ 5 / ตัวบ่งชี้ที่ 5	จัดการเรียนการสอนเชื่อมโยงกับสภาพ

ชุมชน ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

มาตรฐานที่ 6 / ตัวบ่งชี้ที่ 6 จัดการเรียนการสอนโดยปลูกฝัง
คุณธรรมจริยธรรม คุณลักษณะที่ดี
มาตรฐานที่ 7 / ตัวบ่งชี้ที่ 7 จัดสิ่งแวดล้อม และบรรยากาศการ
เรียนการสอน ส่งเสริมให้นักเรียน เรียนรู้อย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จ
มาตรฐานที่ 8 / ตัวบ่งชี้ที่ 8 จัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้
พัฒนาความรู้ ความสามารถ และความถนัดได้ตามศักยภาพ โดยเสริมจุดเด่น และแก้จุดด้อยของนัก
เรียนเป็นรายบุคคล

มาตรฐานที่ 9 / ตัวบ่งชี้ที่ 9 การจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อ
อย่างหลากหลายที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ของนักเรียน
มาตรฐานที่ 10 / ตัวบ่งชี้ที่ 10 การประเมินนักเรียนครบทุกด้านอย่าง
ต่อเนื่องด้วยเครื่องมือและวิธีการที่เหมาะสม

3. มาตรฐานการบริหารโรงเรียน

มาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหาร อย่างมี
ประสิทธิภาพ
ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดระบบข้อมูลข่าวสารสารสนเทศได้ครบถ้วน ถูกต้อง
ตรงกับความต้องการ และทันต่อการใช้งาน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 แผนของโรงเรียนเกิดจากการมีส่วนร่วมของชุมชน
สอดคล้องกับสภาพของโรงเรียนมีเป้าหมายชัดเจน และมุ่งเน้นคุณภาพนักเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดระบบงานชัดเจน ท้องตัวในการปฏิบัติงานมอบหมาย
งานตรงตามความรู้ความสามารถ ส่งเสริมบุคลากรให้ มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 ควบคุม กำกับ ติดตามและนิเทศการให้การดำเนินงาน
บรรลุผลตามแผน

มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการ
พัฒนา

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ส่งเสริมพัฒนาบุคลากรให้สามารถพัฒนาตนเอง และ
พัฒนางานอย่างต่อเนื่อง

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดสวัสดิการ สิ่งอำนวยความสะดวก และประโยชน์
ตอบแทนในการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสม และ เป็นธรรม

มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียน
การสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 จัดกิจกรรมทางวิชาการ บริการแนะแนว บริการสุขภาพ
พละนามัย โภชนาการ และกิจกรรมช่วยเหลือนักเรียนอย่างทั่วถึง และเหมาะสม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมส่งเสริมความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรม และ
อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ตัวบ่งชี้ที่ 3 จัดแหล่งความรู้ สื่อ และเทคโนโลยีเพื่อการจัด
การเรียนการสอน

ตัวบ่งชี้ที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้มีบรรยากาศ
ส่งเสริมการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนา
โรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ดำเนินการประสานความร่วมมือกับกรรมการโรงเรียน
ชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ในการพัฒนาโรงเรียน

ตัวบ่งชี้ที่ 2 จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์การดำเนินการของโรงเรียน
ได้อย่างรวดเร็ว ทันเหตุการณ์และต่อเนื่อง

มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ

ตัวบ่งชี้ที่ 1 ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่องโดยใช้วิธีการ
ที่หลากหลาย และทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

ตัวบ่งชี้ที่ 2 นำผลการประเมินไปใช้ในทิศ และพัฒนางานอยู่เสมอ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกียรติศักดิ์ ทันจันทร์ (2543) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหาร จำนวน 200 คน

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง จำแนกตามมาตรฐานโรงเรียนในแต่ละด้าน ดังนี้ การดำเนินการตามมาตรฐานการบริหาร มีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก การดำเนินการตามมาตรฐานการเรียนการสอน มีการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง และการดำเนินการตามมาตรฐานด้านคุณภาพนักเรียน มีผลการดำเนินการอยู่ในระดับปานกลาง

ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมมีปัญหาการดำเนินการอยู่ในระดับน้อย จำแนกตามมาตรฐาน

ฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้านพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยทุกรายการ

การเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามขนาดโรงเรียน ตามวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ปัญหาการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ไม่แตกต่างกัน

เจริญ ไชยวงศ์ (2539) ทำการวิจัยเรื่อง การนำเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาไปใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 68 คน และครูผู้สอน จำนวน 209 คน ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอแม่แตง

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนเห็นว่า การนำเกณฑ์มาตรฐานไปใช้ในโรงเรียนทั้งหมด 4 ขั้นตอน ในด้านสภาพความต้องการในการพัฒนาโรงเรียน การประเมินผล และการสรุปผลการปฏิบัติงาน การวางแผนพัฒนางาน และการปฏิบัติตามแผน โดยส่วนรวมมีปัญหา และอุปสรรคในระดับน้อย แต่เมื่อพิจารณาปัญหาและอุปสรรคในแต่ละขั้นตอนแล้วพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดข้อมูลและการจัดเก็บที่เป็นระบบ ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการวางแผน ขาดงบประมาณสนับสนุนโครงการต่างๆ โดยเฉพาะงบประมาณประจำปี และไม่มีการประเมินและสรุปผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอน

ประจวบ บอกล้นเที่ยง (2538) ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นข้าราชการครูโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 70 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 170 คน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 179 คน รวม 419 คน

ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา มีสภาพการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้าน โดยไม่พบความแตกต่างในการปฏิบัติงานของโรงเรียนแต่ละขนาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์ มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ.2536 อยู่ในระดับน้อย ทั้งโดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านโดยภาพรวมโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ในรายด้านมีเฉพาะด้านงานธุรการและงานการเงินที่โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหามากกว่าทั้งโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกนั้นไม่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ประวิทย์ เวียงเงิน (2538) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2538 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่า โรงเรียนแต่ละขนาดมีปัญหาทุกด้านอยู่ในระดับน้อย และยังพบอีกว่า โรงเรียนประถมศึกษาขนาดต่างกันมีระดับ ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานรวมทุกมาตรฐานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยโรงเรียนขนาดเล็กมีระดับปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่

สมัคร ยาวกรณ์ (2539) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ผลการวิจัยพบว่า

1. ปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 สังกัด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ รวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนมีปัญหาอยู่ในระดับน้อย และในแต่ละด้านก็อยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาตามขนาดโรงเรียนพบว่า ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีปัญหาทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง และในแต่ละด้านก็อยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ยกเว้นโรงเรียนขนาดใหญ่มีปัญหาด้านงานธุรการ ด้านการเงิน และด้านอาคารสถานที่อยู่ใน ระดับน้อย

2. ผลการเปรียบเทียบระดับปัญหาการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2536 สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ พบว่า โดยรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ยกเว้น ด้านงาน ธุรการ และการเงินและอาคารสถานที่ โรงเรียนขนาดต่างกันมีระดับปัญหาแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยทางโรงเรียนขนาดกลางมีปัญหามากกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กกับขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็กกับโรงเรียนขนาดใหญ่มีระดับ ปัญหาไม่แตกต่างกัน

มานะ กัลพฤกษ์ (2543) ได้ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารเพื่อเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา ตามทรรศนะของผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร พบว่า พฤติกรรมการบริหารตามมาตรฐานที่ 1 โรงเรียน ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่ 2 โรงเรียนสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อ สนับสนุนการเรียนการสอน มาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนา โรงเรียน มาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ทุกมาตรฐานส่วนใหญ่มีระดับพฤติกรรมกรรมการบริหารเกินร้อยละ 50 การเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารเพื่อเข้าสู่ มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวมส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการ

บริหารที่ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สำหรับผลการเปรียบเทียบพฤติกรรม การบริหารเพื่อเข้าสู่มาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของผู้บริหารที่มีวุฒิทางการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมมีพฤติกรรม การบริหารที่ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยพบว่า โรงเรียนที่มีผู้บริหารวุฒิ ทางการศึกษาต่างกัน มีพฤติกรรมไม่แตกต่างกันในมาตรฐานที่ 1 โรงเรียนใช้แผนเป็นเครื่องมือ ในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ มาตรฐานที่ 2 โรงเรียน สนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนา มาตรฐานที่ 3 โรงเรียนจัดกิจกรรมหลากหลายเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และมาตรฐานที่ 5 โรงเรียนประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ส่วนมาตรฐานที่ 4 โรงเรียนประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อพัฒนาโรงเรียน แตก ต่างกัน

บำรุง เสือนาราง (2543) ได้ศึกษาปัญหาการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษา ในโรงเรียน ตามทฤษฎีของผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดพิจิตร พบว่า

1. ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน มีทฤษฎีต่อปัญหาการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษา ด้านมาตรฐานคุณภาพนักเรียน ด้านมาตรฐานการเรียนการสอน และด้าน มาตรฐานการบริหารโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบทฤษฎีของผู้บริหารโรงเรียนที่มีต่อการดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนกตาม ประสบการณ์และขนาดโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีทฤษฎีต่อ ปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2 ด้าน คือ ด้านมาตรฐาน คุณภาพนักเรียน และด้านมาตรฐานการบริหารโรงเรียน ส่วนด้านมาตรฐาน การเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีทฤษฎีต่อปัญหาการ ดำเนินงานการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันทั้ง 3 ด้าน

3. ผลการเปรียบเทียบทฤษฎีของครูวิชาการที่มีต่อการดำเนินงาน การประกันคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดพิจิตร จำแนก ตามประสบการณ์ในตำแหน่งครูวิชาการและขนาดโรงเรียน พบว่า ครูวิชาการที่มีประสบการณ์ ต่างกัน มีทฤษฎีต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกันและครูวิชาการโรงเรียน ขนาดต่างกัน มีทฤษฎีต่อปัญหาการประกันคุณภาพการศึกษาไม่แตกต่างกัน

กรอบความคิดในการวิจัย

